

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

ในการพัฒนาประเทศไทยระบบการเงินเป็นกลไกที่มีความสำคัญอย่างมาก เนื่องจากทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมโยงทุกหน่วยเศรษฐกิจเข้าด้วยกันทั้งภาคการผลิตที่แท้จริง ภาคการเงิน รวมทั้งภาคต่างประเทศ โดยผ่านระบบการเงิน ธุรกิจทางการเงิน และสถาบันการเงิน เช่นทำหน้าที่หลักในการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะทุนจากผู้ออมไปสู่ผู้ลงทุนผ่านสถาบันการเงิน เชื่อมโยงการลงทุนจากภายนอกประเทศ และภายในประเทศ ผ่านนโยบายอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศที่สูงกว่าอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ รวมทั้งระบบการเงินยังเป็นเครื่องมือส่งผ่านนโยบายการเงินในการดำเนินนโยบายการเงินของรัฐบาล จากสถานะแวดล้อมทั้งภายในประเทศ และต่างประเทศที่เปลี่ยนแปลงไปส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในระบบการเงินของประเทศไทยที่สำคัญหลายประการที่สำคัญ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยดำเนินนโยบายการเงินเสรีตามแผนปฏิรูประบบเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2532 เป็นต้นมา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการเงินในประเทศไทย เพิ่มประสิทธิภาพการระดมเงินออม และมุ่งเน้นพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางทางการเงินในภูมิภาค ส่งผลให้มีการดำเนินมาตรการทางการเงินที่สำคัญหลายประการ เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทยพยายามลดข้อจำกัดให้มีการแข่งขันทางด้านราคา (อัตราดอกเบี้ย) โดยการทยอยยกเลิกเพดานอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำอายุไม่เกิน 1 ปี (2532) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำทุกประเภท (2533) อัตราดอกเบี้ยเงินฝากออมทรัพย์ (2535) และอัตราดอกเบี้ยเงินกู้ทุกประเภท (2535) ส่งผลให้อัตราดอกเบี้ยของสถาบันการเงินสอดคล้องกับภาวะการเปลี่ยนแปลงของตลาดมากขึ้น

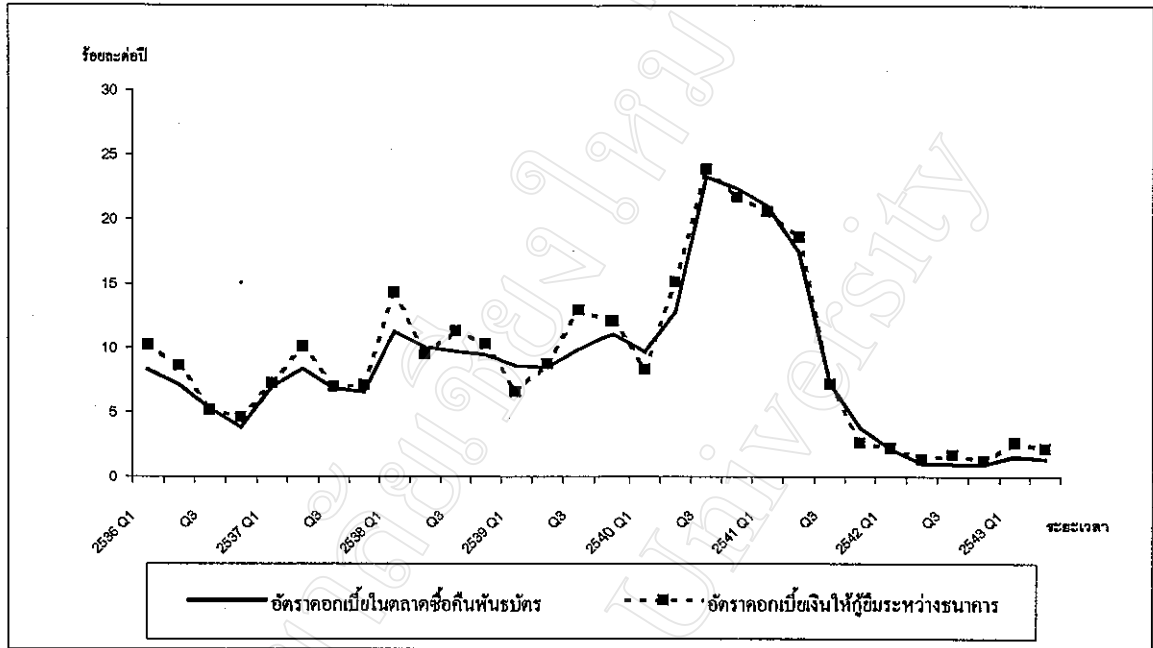
สำหรับการผ่อนคลายการควบคุมการปริวรรตเงินตราต่างประเทศโดยการยอมรับข้อตกลงพันธะข้อ 8 ของกองทุนการเงินระหว่างประเทศ รวมทั้งการผ่อนคลายการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ปี 2533 ทำให้การเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศสะดวกรวดเร็ว ประกอบกับการอนุญาตให้ประกอบกิจการวิเทศธนกิจเพื่อให้บริการด้านการกู้ยืมเงินระหว่างประเทศในรูปแบบเงินตราต่างประเทศตั้งแต่ปี 2536 เพื่อให้มีการแข่งขันระหว่างสถาบันการเงินภายใน

ประเทศ และต่างประเทศมากขึ้น และส่งเสริมให้มีการเคลื่อนย้ายเงินทุนระหว่างประเทศเพื่อรองรับการพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงินของภูมิภาค

ดังนั้นการที่ระบบเศรษฐกิจไทยมีการเปิดประเทศอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้มีการส่งสินค้าออก และการนำสินค้าเข้าเพิ่มมากขึ้นอย่างมากโดยในปี 2532 ปริมาณการส่งออกมีมูลค่า 589,813 ล้านบาท และการนำเข้ามีมูลค่า 844,448 ล้านบาท เพิ่มขึ้นเป็นปริมาณการส่งออกมีมูลค่า 2,213,965 ล้านบาท และการนำเข้ามีมูลค่า 1,907,100 ล้านบาทในปี 2542 (ที่มาธนาคารแห่งประเทศไทย) จากเป้าหมายที่ต้องการให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางทางการเงิน ประกอบกับอัตราดอกเบี้ยภายในประเทศสูงกว่าอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศดังภาพที่ 2 อัตราแลกเปลี่ยนเป็นอัตราแลกเปลี่ยนแบบคงที่เป็นเวลานาน และการส่งออกที่มากขึ้นทำให้เงินทุนจากต่างประเทศไหลเข้ามา แต่การไหลเข้าของเงินทุนส่วนใหญ่เป็นแบบระยะสั้นที่อยู่ในรูปของเงินฝากเพื่อรับส่วนต่างของอัตราดอกเบี้ย การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ และส่วนมากเป็นการเก็งกำไร ในส่วนของการไหลเข้าของเงินทุนระยะยาวมีสาเหตุจากการออมที่ไม่เพียงพอภายในประเทศทำให้มีการกู้ยืมเงินจากต่างประเทศทำให้การไหลเข้าของเงินทุนต่างประเทศส่งผลให้ประเทศมีภาระหนี้สินมากขึ้น โดยส่วนใหญ่เป็นหนี้ภาคเอกชน ดังนั้นเมื่อเกิดปัญหาวิกฤติทางการเงินจึงส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของเจ้าหนี้และความสามารถในการชำระหนี้ของลูกหนี้ ส่งผลต่อความเชื่อถือของระบบสถาบันการเงิน บริษัทเงินทุน บริษัทเงินทุนหลักทรัพย์ และธนาคารพาณิชย์ โดยประสบกับปัญหาหนี้เสียและหนี้สูญเป็นจำนวนมาก ธนาคารพาณิชย์ประสบกับปัญหาภาวะสภาพคล่องที่ตึงตัวอย่างหนักทำให้อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมในตลาดซื้อคืนพันธบัตร และอัตราดอกเบี้ยกู้ยืมระหว่างธนาคารปรับตัวสูงขึ้น ส่งผลต่ออัตราดอกเบี้ยภายในประเทศทั้งหมดในระบบ เช่น อัตราดอกเบี้ยเงินฝาก อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์ และท้ายสุดกระทบต่อโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจการเงินและระบบเศรษฐกิจทั้งหมด ทั้งการบริโภคภายในประเทศ การลงทุนในประเทศ การส่งสินค้าออก การนำสินค้าเข้า ระดับอัตราแลกเปลี่ยน และการจ้างงาน ดังนั้นเพื่อเข้าใจระบบเศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการเงินและสามารถวิเคราะห์ และพยากรณ์จากสภาพข้อเท็จจริงทางการเงินของระบบเศรษฐกิจไทยได้จึงทำการศึกษานี้ขึ้น

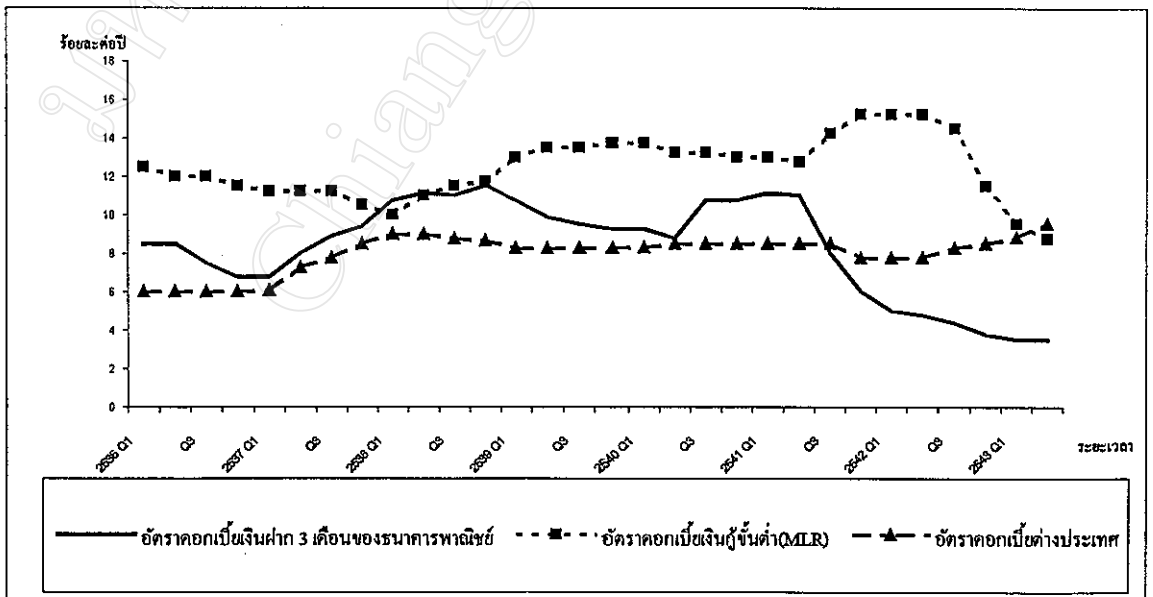
ในส่วนของเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เนื่องจากการศึกษาแบบจำลองเศรษฐกิจการเงิน ข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลอนุกรมเวลาซึ่งมักจะพบว่าข้อมูลมีลักษณะเป็น non-stationary และ non-cointegrated ทำให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริง (spurious regression) ส่งผลให้แบบจำลองที่ได้ไม่สมบูรณ์ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้มีการพัฒนาเครื่องมือที่จะใช้ศึกษาในทางเศรษฐศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สามารถแก้ปัญหาค่าความสัมพันธ์ที่ไม่แท้จริงในข้อมูลอนุกรมเวลาได้ทำให้การวิเคราะห์ทางสถิติที่ได้มีประสิทธิภาพ และมีความน่าเชื่อถือมากกว่าเทคนิคการวิเคราะห์ทาง

ภาพที่ 1.1 อัตราดอกเบี้ยในตลาดซื้อคืนพันธบัตร และอัตราดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมระหว่างธนาคาร

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ภาพที่ 1.2 อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ 3 เดือน อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ลูกค้ารายใหญ่ชั้นดี และอัตราดอกเบี้ยต่างประเทศ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เศรษฐมิติแบบดั้งเดิม เช่นเทคนิควิธีการวิเคราะห์ทางด้านเศรษฐมิติแนวใหม่ทางด้าน Cointegration and Error Correction (รังสรรค์ หทัยเสรี, 2538)

จากเหตุผลดังกล่าวควรจะมีการสร้างแบบจำลองเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยขึ้นให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน โดยการใช้เครื่องมือการวิเคราะห์ใหม่ๆ ที่ได้รับการพัฒนาทำการศึกษาถึงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจภาคการเงิน การใช้เทคนิคการวิเคราะห์ที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลในการประมาณระบบสมการของแบบจำลองจะทำให้ได้ระบบสมการที่น่าเชื่อถือและสามารถนำไปใช้เพื่อพยากรณ์เศรษฐกิจโดยเฉพาะภาคการเงิน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับลักษณะของเศรษฐกิจประเทศไทยมากยิ่งขึ้น ซึ่งในการศึกษานี้นอกจากการพยากรณ์เศรษฐกิจภาคการเงินของไทยจากผลของการเปลี่ยนแปลงตัวแปรต่างๆ ที่มีต่อระบบเศรษฐกิจภาคการเงินไทยแล้ว ยังศึกษาความแตกต่างของแบบจำลองจากการใช้ข้อมูลระยะสั้นและข้อมูลระยะยาว

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 5 ประการคือ

- 1) เพื่อสร้าง และประมาณแบบจำลองเศรษฐมิติสำหรับภาคการเงินของประเทศไทย
- 2) เพื่อพยากรณ์ภาวะเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยในระยะสั้น และระยะยาว
- 3) เพื่อเปรียบเทียบผลการศึกษาแบบจำลองเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทยจากการใช้ข้อมูลระยะสั้น และข้อมูลระยะยาว
- 4) เพื่อหาการปรับตัวให้เข้าสู่ดุลยภาพระยะยาวของภาคเศรษฐกิจการเงินของประเทศไทย
- 5) เพื่อศึกษาผลกระทบเชิงนโยบายที่มีต่อเศรษฐกิจภาคการเงินของประเทศไทย

1.3 ขอบเขตการศึกษา

ในการศึกษานี้เป็นการศึกษาเฉพาะภาคการเงินโดยแบ่งการศึกษาเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกคือภาพรวมทางการเงิน ส่วนที่สองคือภาคสถาบันการเงินและอัตราดอกเบี้ย ในส่วนแรกศึกษาภาพรวมทางการเงิน (monetary aggregates) เป็นการกล่าวถึงปริมาณเงิน และฐานเงิน ส่วนที่สองศึกษาภาคสถาบันการเงิน หรือระบบการเงิน (financial system) และอัตราดอกเบี้ย ซึ่งเป็นกลไกหลักของระบบเศรษฐกิจโดยทำหน้าที่เชื่อมโยงระหว่างผู้ออม และผู้ที่ต้องการใช้เงิน (ผู้ลงทุน) หรือทำหน้าที่

ที่เป็นตัวกลางทางการเงิน ที่สำคัญในปัจจุบันสถาบันการเงินถือเป็นเครื่องมือที่สำคัญของรัฐบาลในการดำเนินนโยบายทางการเงินเพื่อการแก้ปัญหาต่างๆในระบบเศรษฐกิจ สำหรับสถาบันการเงินโดยทั่วไปประกอบด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารพาณิชย์ และสถาบันการเงินอื่นๆ สำหรับสถาบันการเงินอื่นในที่นี้ศึกษาเฉพาะบริษัทเงินทุนและบริษัทเงินทุนหลักทรัพย์

การศึกษาแบ่งเป็นการศึกษาแบบจำลองทางเศรษฐมิติภาคการเงินระยะยาว ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลรายปีช่วงปี พ.ศ. 2513 ถึง พ.ศ. 2543 และแบบจำลองทางเศรษฐมิติภาคการเงินระยะสั้น ทำการศึกษาโดยใช้ข้อมูลรายไตรมาสช่วงปี พ.ศ. 2536 ไตรมาสที่ 1 ถึงปี พ.ศ. 2544 ไตรมาสที่ 2 สำหรับข้อมูลที่ใช้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ (secondary data) ซึ่งหาได้จากวารสารรายงานเศรษฐกิจรายเดือนของธนาคารแห่งประเทศไทย สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงานสถิติแห่งชาติ และหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.4 ประโยชน์ของการศึกษา

รัฐบาล และเอกชนสามารถนำไปประกอบการคาดการณ์ทิศทางเศรษฐกิจการเงิน อัตราดอกเบี้ย ปริมาณเงินล่วงหน้า ปริมาณการให้สินเชื่อของธนาคารพาณิชย์เพื่อดำเนินกิจกรรมทางเศรษฐกิจให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจที่คาดว่าจะเกิดขึ้น โดยเฉพาะภาครัฐบาลในการนำไปประกอบการวางแผน และการกำหนดนโยบายการเงินเพื่อสร้างความเจริญเติบโต และความมีเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ

1.5 องค์ประกอบของวิทยานิพนธ์

งานศึกษานี้ประกอบไปด้วยเนื้อหาดังต่อไปนี้ บทที่ 1 บทนำกล่าวถึงที่มาและความสำคัญของการศึกษา วัตถุประสงค์ของการศึกษา ขอบเขตการศึกษา แหล่งที่มาของข้อมูล ประโยชน์ของการศึกษา และองค์ประกอบของวิทยานิพนธ์ บทที่ 2 กล่าวถึงระบบการเงินของประเทศไทย ประกอบด้วย ภาพรวมทางการเงิน สถาบันการเงินและอัตราดอกเบี้ย บทที่ 3 ปรัชญาผลงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง บทที่ 4 ทฤษฎี และแนวคิดที่ใช้ในการศึกษา บทที่ 5 แบบจำลอง และผลการศึกษาแบบจำลองเศรษฐมิติภาคการเงินระยะยาว บทที่ 6 แบบจำลอง และผลการศึกษาแบบจำลองเศรษฐมิติภาคการเงินระยะสั้น บทที่ 7 สรุป และข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาคือต่อไป